

- удосконалити методичне забезпечення, підготувати рекомендації та проекти типових документів для забезпечення ефективного функціонування об'єднаних територіальних громад (порядок їх реєстрації, організація роботи ліквідаційних комісій, моделювання бюджетів тощо);

- запровадити механізми участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень, зокрема з питань стратегії розвитку територіальної громади, затвердження статутів територіальних громад, проектів містобудівної документації тощо

- вивчити доцільність надання органам самоврядування об'єднаних територіальних громад можливості брати довгострокові бюджетні зобов'язання за проектами державно-приватного партнерства, пов'язаними з розбудовою, відновленням та модернізацією інфраструктури у спосіб внесення відповідних змін до Бюджетного кодексу.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

3. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.

4. Моніторинг спроможності територіальних громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://despro.org.ua/news/news/?ELEMENT_ID=1663.

*Дмитренко Степан Петрович, кандидат політичних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*
ПОЛІТИЧНІ ПРОТЕСТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Політичний протестний рух у сучасній Україні, попри значну увагу вітчизняних науковців та буремну соціально-політичну практику на центральному та регіональному рівнях, залишається важливим та актуальним для дослідження соціально-політичним феноменом. До сьогодні у політичній науці є дискусійними форми його прояву та здійснення, технології реалізації, мотиви, ефективність та рівень конструктивності чи деструктивності у впливах на реальну політику. З огляду на це, теоретичне уточнення та поглиблення дослідження цього явища не втрачає своєї важливості у сучасній Україні та актуалізує потребу всебічного вивчення вітчизняних протестних процесів.

Загальну теоретичну основу дослідження феномену політичного протесту у політичній науці склали роботи зарубіжних учених: Ш. Айзенштадта, Т. Гара, С. Терроу, Дж. Дженкінса, Б. Кландермаса, Ч. Тіллі, Т. Скокпола, Т. Жиро та інших. У вітчизняній політичній науці у рамках дослідження політичної участі, політичної боротьби та вивчення сучасних суспільних та політичних процесів, проблематика політичного протесту піднімається Н. Ротар, І. Побочим, Є. Лисеєнко, О. Максимовою, Г. Зеленько.

Отже, спираючись на значний теоретичний доробок у дослідженні політичних протестів маємо на меті окреслити тенденції протестного руху в сучасній Україні.

Зазвичай пересічний громадянин бере участь у політиці через політичну участь. Існує два основних типи політичних процесів, коли політична участь дозволяє безпосередньо впливати на владу, її формування та функціонування. Перший – коли вплив на політичну владу здійснюється через представницькі органи влади які функціонують у рамках самої політичної системи, і, другий – коли цей вплив здійснюється через безпосередню участь громадян у політиці. Він може бути інституційним – через механізм виборів, референдумів, опитувань, коли участь законодавчо врегульована, існують чіткі правила її здійснення та впроваджені технології досягнення результатів волевиявлення громадян, або, хоча б його врахування. Інша форма прямої участі, яка не завжди носить інституційний характер, або переходить з інституційних у не інституційні форми, це мітинги, демонстрації, страйки та інше. Політичне значення прямої участі досить широке, вона виступає і як механізм політичного тиску і механізм політичної підтримки, як форма протесту і як форма вираження згоди, як технологія розколу чи згуртування соціальної групи, політичного або громадського руху. Її ефективність, з поміж інших характеристик, значною мірою залежить від масовості, оскільки це дозволяє зменшити особисту відповідальність і самоконтроль під час гострої конфронтації, підвищує «непомітність» окремої людини у великій протестній масі, підтримує впевненість у безкарності та ін.

Протест політичний (лат. *protestor* – публічно доводити, грец. – політика) – вид політичної участі, що виражається у негативному ставленні до політ. системи в цілому або до її окремих елементів, норм, цінностей у відкритій, демонстративній формі [1, с. 557].

Сучасні вітчизняні дослідники підкреслюють, що схильність до протесту значною мірою залежить від багатьох факторів: соціально-політичної пасивності значної кількості громадян, які не хочуть і не бачать сенсу (кожен зі «своїх», але часто типової причини) приймати участь або впливати на політику; слабкою інституціоналізацією демократії; незнанням або не бажанням громадян користуватись наявними каналами впливу на владу; впевненістю, часто підтвердженою на практиці, у неефективності інституційних та законодавчо дозволених каналів висловлення громадянської позиції; невідповідністю каналів комунікації владних інститутів та суспільства політико-культурним та традиційним основам конкретного суспільства; недовірою громадян до тих

організацій, які виступають на захист їх інтересів та ін. При цьому громадяни цілком усвідомлюють причини власної неучасті у громадському житті. 48% опитаних вважає, що, насамперед, участі людей у діяльності громадських організацій, об'єднань або громадських ініціативах заважає байдужість, пасивність людей до суспільного життя, 27% – відсутність вільного часу, 30% – загальна зневіра у власних можливостях захистити свої права та інтереси, 25.6% – недовіра до громадських організацій, об'єднань, 18.6% – через страх вступити в конфлікт з офіційними представниками влади, 17.2 – називають фінансові проблеми сім'ї, потреби додаткових заробітків та ін. [2, с. 51].

При цьому слід відзначити, що економічні причини до політичних виступів склали основу протестного руху в Україні більшою мірою на його першому етапі (1989-1991рр.), а на другому (2000-2004рр.) та третьому (починаючи з 2010 р.) на перші позиції вийшов політичний компонент. Під час подій на Майдані 2013-2014 р., він не був ідентичним періоду «України без Кучми» та «Помаранчевої революції», але у обох етапах загальним ґрунтом політичного протесту було прагнення «змінити життя в Україні». У цьому контексті цілком правомірною залишається вже згадувана автором в інших статтях, пропозиція українських учених розглядати протестний рух не як процес зростання активної громадянської позиції, а як комплексну сукупність суперечливих і конфронтаційних процесів стимулювання громадянської активності мешканців країни.

На сьогодні можемо констатувати, що виступи 2013-2014 рр. не призвели до значних якісних змін у формуванні дієвої та свідомої участі громадян у політичних процесах саме у інституційному, законодавчо врегульованому полі. Суттєві зміни, без сумніву, є, але вказані вище застереження до не участі у громадсько-політичному житті зберігаються у більшості українських громадян у всіх регіонах країни. Учасники політичних протестів 2013-2014 рр., за великим рахунком, виступали проти всього політичного класу, а тому підтримали тодішню опозицію вимушено, оскільки висунули зі свого середовища «лідерів Майдану», які не спромоглися та й не мали часу щоб перейти на загальнодержавний рівень. Це призвело до того, що недовіра та несприйняття політичного класу як такого залишились, і напруга активної чи пасивної конфронтації була перенесена на «нові» політичні проекти та структури, які переформатувалися після «Революції Гідності».

Маємо зауважити, що на рівні політичної свідомості та у політико-культурній традиції і дії, українцям більшості регіонів країни, мабуть, більш близька впевненість, що «нічого не змінилось», але аж ніяк не «нічого не можна зробити». Тут, як видається, якраз навпаки, переможні політичні протести двох останніх періодів (2000-2004рр. та починаючи з 2010р.) надали суспільству впевненості про можливість досягти своєї мети в політичній площині якраз через спільні масові протести на центральному рівні на, вже фактично сакральному у Новітній історії сучасної України київському Майдані. Тому одним з першочергових завдань у політичній площині, для України залишається створення доступних, таких, що сприймаються суспільством,

каналів взаємодії інститутів державної влади та українського суспільства. Дієвим механізмом цього процесу має стати процес децентралізації, який з усіма вітчизняними особливостями проходить зараз перший етап свого одночасного усвідомлення і реалізації як владою, так і суспільством. Не вдаючись у всі особливості цього процесу, у контексті нашої проблематики відзначимо, що поступовий перехід багатьох управлінських функцій та фінансових можливостей, а відтак і проблем, з центру до регіонів «перенесе» з собою і значну частину протестних вимог суспільства, які постануть тепер не перед центральними, а перед регіональними державними інституціями та місцевими осередками активних громадян.

Тож в Україні формується об'єктивна тенденція до перенесення можливих активних політичних протестів з центрального на регіональний рівень, а відтак, у зв'язку з регіональними особливостями, до урізноманітнення форм, способів, динаміки та внутрішніх змістів політичної участі. Традиції, характеристики політичної культури певного регіону, особливості етнічної, професійної, конфесійної та інших ознак його населення, технології та способи формування місцевих еліт, їх політичні та економічні пріоритети (як публічні, так і не публічні) роблять регіональний політичний протестний рух в Україні суттєвим чинником вітчизняної політики.

Список використаних джерел

1. Політичний протест // Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / [За наук.ред.д-ра політ.н. Н.М. Хоми, О.М. Сорба, Л.Я. Угрин та ін.]. – Львів: «Новий Світ – 200», 2014. – 779 с.
2. Українське суспільство 1992–2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг /За ред. В.Ворони та М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2013. – 508 с.

*Узун Юлія Вадимівна, кандидат політичних наук, доцент,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

ПРОЦЕС ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ : ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ФОРМИ СПІВРОБІТНИЦТВА.

В 2014-2016 рр. на виконання урядової програми утворення «замість 12068 громад – 1500 об'єднаних громад» в 2015 р. почався процес об'єднання. Динаміка процесу така: до 5 вересня 2015 р. було утворено 83 об'єднаних громади. Ці перші рішення ухвалювалися обласними радами, як на той час передбачалося законодавством. 5 вересня 2015 р. набув чинності Закон № 676-VIII, за яким «об'єднана громада вважається утвореною з дня набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання громад, або з моменту набрання чинності рішенням про підтримку добровільного об'єднання громад на місцевому референдумі та за умови відповідності цих рішень висновку, передбаченому ч.4 ст.7 цього Закону».